ROK XII. № 8—9. Siepień—Wrzesień 1919 r.

KRONIKA DIECEZJI SANDOMIERSKIEJ

MIESIĘCZNIK

poświęcony sprawom religijnym, naukowym i społecznym.

Adres Redakcji: SANDOMIERZ, SEMINARJUM DUCH.

Redaktor Ks. Dr. W. Kosiński. Administrator Ks. A. Glibowski.

Prenumerata roczna z podwójną częścią urzędową kor. 30, z pojedyńczą kor. 20.

Rękopisów przysłanyh do druku Redakcja nie zwraca.

„CZYŃ KAŻDY w SWOIM KÓŁKU, CO KAŻE DUCH BOŻY,
A CAŁOŚĆ SAMA SIĘ ZŁOŻY“.

Treść Zeszytu:

DZIAŁ NIEURZĘDOWY:

DZIAŁ URZĘDOWY:

Kronika.

DZIAŁ NIEURZĘDOWY

Z parafji Łączna.

Usilne, wieloletnie starania części parafian Wzdolskich, którzy mieli bardzo daleko do swego kościoła, skłoniły Władzę diecezjalną do oddzielenia 3-ch wsi: Łącznej, Gozdu i Zalesianki od Wzdołu i założenia nowej parafji w Łącznej.

Nie tak łatwo było utworzyć tę nową parafję. Z jednej strony rząd rosyjski stawał na przeszkodzie — z drugiej ludzie żli i szczupłe środki materjalne. Pomimo zabiegów ks. dziekana Chojki z Końskich i ks. kanonika Chrzanowskiego z Wąchocka sprawa stała przez 12 lat na martwym punkcie. Dopiero w 1913 r. w marcu całą sprawę posunął dzisiejszy Ks. Bp. Sufragan do tego stopnia, że w lipcu t. r. Władza diecezjalna dekretem swym eryguje w Łącznej nową parafję!

6 lipca odprawiono w malutkiej kapliczce po raz pierwszy nabożeństwo. W ciągu sześciu tygodni parafjanie łączyńscy złożyli na ręce nowego księdza 6500 rubli—kwotę wymaganą wtedy przez rząd rosyjski na utrzymanie proboszcza. Niebawem postawili już w czasie wojny, dzwonicę drewnianą i kościołek murowany długi 60 łokci szer. 18, w kaplicy 38, z sufitem drewnianym, który do tego czasu kosztuje 7 tysięcy rubli, nie licząc robocizny, kamienia i 130 metrów kub. drzewa budulcowego, któreśmy dostali darmo za rządów okupacyjnych. Sprawili 3 dzwony wagi 1739 funt. za cenę 1059 rub., wszystkie aparaty, kielichy, monstrancję, chorągwie, feretrony, pozytywkę za 2500 rub. Zbudowali dom na mieszkanie dla organisty, kościelnego, w którym znajduje się również i sala ludowa — z drzewa, które kosztowało około 2000 rub. Zbudowali zwyczajny prowizoryczny domek dla proboszcza i tymczasowe zabudowania gospodarskie.

Brakowało tylko ziemi na cmentarz grzebalny i dla proboszcza, co dotkliwie dawało się odczuć przez cały ciąg wojny. Prawda, była ziemia majoracka, którą włościanie dzierżawili, ale trudno bardzo było dzierżawę zmienić. Ostatniemi dopiero czasy odstąpili dzierżawcy 2 morgi na cmentarz (jednak przed władzą okupacyjną odcierpiał proboszcz za wszystko). W 1919 r. odstąpiono dalsze działki i obecnie z majorackich dóbr proboszcz używa przeszło 6 morgów ziemi. Naogół ziemia bardzo licha — o pokładzie zimnym. Parafjanie Łączyńscy posiadają wszystkiego 3750 morg. 234 pr., w tem przeszło 500 morg. zupełnych nieużytków. Morgę ziemi obecnie płacą tu około 1000 rub.

Ziemia w żaden sposób wyżywić tutejszych mieszkańców nie może, to też w czasie wojny można widzieć, jak na plecach noszą t. zw. ćwierci zboża za drogie pieniądze z pod Opatowa. W parafji są wspaniałe lasy rządowe, które dają zarobek tutejszym mieszkańcom. Prawdziwą pomocą dla tych ludzi jest przemysł drzewny. Zdaje się, że jedna, jedyna Łączna na całe Królestwo wyrabia z drzewa wrzeciona, międlice, łyżki, wałeczki do ciasta, krzesełka, warzochy i t. p. Niestety, biedny i ciemny ten lud oddawał lwią część swych zarobków Żydom: nie zorganizowani, nie mogli stanąć do walki z pasorzytami i wynaleźć rynków zbytu w Królestwie dla swoich wyrobów, Obecnie za radą mądrzejszych włościan założono w 1918 r. „Spółkę wyrobów drzewnych w Łącznej", która zaczęła konkurencję z Żydami. Członków ma obecnie 130. Na razie spółka nie idzie dobrze: papierosy i pieniądze żydowskie psują robotę. Jest nadzieja, że z czasem przy pomocy rządu polskiego i dobrych ludzi przemysł się rozwinie. Obrót wyrobów drzewnych trudno określić ściśle, ale przechodzi 100 tysięcy rubli rocznie. Dobrzeby było, aby sklepy i kółka rolnicze zabierały towar drzewny w Łącznej wprost bez pośrednictwa żydowskiego, a czysty dochód obracały na czytelnie i inne rzeczy pożyteczne. Wtedy hasło „swój do swego" miałoby piękne zastosowanie. Zwłaszcza księża, którzy niepoślednie miejsce zajmują w sklepach i kółkach rolniczych, mogliby tej sprawie pośrednio dopomódz. Drugą instytucją społeczną w Łącznej jest sklep spółkowy. Istnieje on drugi rok. Udziałowców liczył przy założeniu 52, obecnie 150. Wkład był 10 rub., obecnie 50 kor. Działalność jego rozszerza się. Otworzyliśmy w r. 1919 jeszcze dwie filje t. j. w Goździe i Zalesiance.

Majątek stowarzyszenia w r. 1919 (od stycznia 1919).

Gotowizna;	udziały	12158	kor.
	kaucje	800	„
	pieniądze własne	2143	kor. 92 h.
	koszta handlowe	5223	„
	od sprzedania towaru	18580	„
Ruchomości		1736	kor. 30 h.

Towaru na składzie było za 259663 k. 76 h.
sprzedano za 232653 „ 95 „

Prócz tego są jeszcze dwa sklepy chrześcijańskie. Żydowskich sklepów niema.

Trzecią instytucją społeczną jest kółko rolnicze. Parę razy na rok kółkowicze obierają w niedzielę dla wysłuchania odczytu instruktora. Zarząd znów sprowadza gazety „Przewodnik kółek i spółek rolniczych" 7 egz., nawóz sztuczny i inne rzeczy potrzebne dla gospodarstwa.

Brakuje kasy pożyczkowo-oszczędnościowej, ale wskutek zmian waluty — założymy dopiero po wojnie.

Praca kulturalno-oświatowa rozwija się w parafji pomyślnie. 29 grudnia 1917 r. młodzież męska, wskutek zachęty proboszcza założyła „Katolickie stowarzyszenie młodzieży męskiej", obierając sobie za patrona św. Szczepana. Wybrano Zarząd z 9 członków, naznaczono wpis—koronę i miesięczną składkę 50 hal., zaprenumerownno 50 egz.. „Przyjaciela młodzieży" z Poznania i „Młodzież Polską" z Krakowa. Obecnie przybyło 2 egz. po 40 kor. „Drużyny z Warszawy". Młodzież zbiera się co miesiąc do sali szkolnej w której sami chłopcy wypowiadaią odczyty, śpiewają i t. d. Nauczycielki znów opowiadają o Polsce, wychowaniu młodzieży. Bardzo często przygodni mówcy poruszają rozmaite tematy. Stowarzyszenie młodzieży męskiej liczyło 125 czł. Z tego grona kilkunastu poszło na ochotnika, kilkudziesięciu zaś z poboru do wojska polskiego. Sztandar młodzieży, kupiony z dobrowolnych ofiar, kosztuje 1000 kor. Przed poświęceniem sztandaru młodzież odbyła rekolekcje pod przewodnictwem ks. kapelana ojca gwardjana Wojciecha Kozubala od Św. Katarzyny.

Obecnie sama młodzież prowadzi bibliotekę i kasę oszczędnościową dziecięco—parafjalną. Wydano książeczek w ciągu miesiąca 230. Dzieci składają od 1 do 100 kor. Zabawy i przedstawienia amatorskie parę razy na rok rozweselają młodzież.

Żeńską młodzież zorganizowano na wzór młodzieży męskiej dopiero 2 lutego 1919. Składka mies. 20 hal., wpis koronę. Członkiń należy 280. Walne zebrania z deklamacjami, odczytami i śpiewami pod przewodnictwem ks. Patrona zajmują czas w każdą drugą niedzielę miesiąca. Oprócz tego każdy okręg prenumeruje sobie gazetkę. Okręg liczy 10 do 12 osób.

Młodzież wyrabia się w stowarzyszeniach doskonale pod względem patrjotycznym i moralnym. Chłopcy i dziewczęta niemoralne unikają stowarzyszęnia, jak jakiej zarazy. Na dowód przytoczę 2 fakty. Chłopiec żaden ze stowarzyszenia z wojska polskiego nie uciekł do tego czasu, ale owszem jeszcze innych namawia. Dawniej na weselach do krwi się rozbijała młodzież męska, obecnie nie słychać, oprócz tych, którzy do stowarzyszenia nie należą.

Moralność w r. 1912 stała dosyć źle, obecnie lepiej.

Parafja łączyńska posiada 5 szkół, do każdej z nich uczęszcza dzieci od 60 do 120. Dzieci do szkoły dosyć chętnie przybywają przez cały rok. Oprócz młodzieży, starsi sprowadzają następujące gazety: „Gazety świątecznej" 7 egz., „Zorzy" 6, „Ojczyzny" 2, „Ludu Katolickiego" 10, „Siewu Polskiego" 5, „Dzwonka tercjarskiego" 20, „Społem" 3, Poradnik kółek" 9, Młodzież polska" 25, „Przyjaciel młodzieży" 15, egz. i inne. Oprócz przytoczonych pism czytają „Gazetę ludową" 12 egz., a na jarmarku ludowcy wtykają „Dolę chłopską". Ludzie źli i gazety kilkunastu włościan sprowadziły na złe tory: 4 zupełnie gardzi spowiedzią wielkanocną i innych odmawiają. Około 40 z lekceważenia nie było u spowiedzi wielkanocnej. Agitacja polityczna wre: z jednej strony socjaliści z Suchedniowa—z drugiej ludowcy z gminy Samsonów. Pomimo silnej agitacji, na jaką tylko stać było agitatorów, wybory wypadły dobrze na 1050 głosów było narod. 920, ludowcowych 92, socjalistów 10 —reszta żydowskie.

Na polu moralno—religijnem czynne są następujące organizacje: „Bractwo trzeźwości" do którego należy 703 osoby (praca przedwojenna). Tercjarstwo rozwija się normalnie; członków liczy 88, w tem 9 mężczyzn, 2 chłopców. Tercjarze zbierają się co miesiąc w każdy pierwszy piątek. Objaśnienie reguły, czytanie z „Siewu Polskiego", „Dzwonka Rodziny Serafickiej", praktyczne uwagi i modlitwa w sali ludowej wypełniają konferencje. Na każdej konferencji każden z uczęszczających musi zdawać egzamin z katechizmu obszerniejszego i ze znajomości reguły. Ofiary, dobrowolnie zbierane na konferencji, opłacają gazetkę, 4 msze św. żałobne, reszta pozostaje dla biednych. Dziewczęta tercjarki pamiętają o porząd-

ku w kościele w każdą sobotę i o chorych w parafji. Żywy różaniec wszystkich kółek liczy 74. Ofiara wynosiła 5 kop. na miesiąc od osoby. Obecnie każdy członek składa 3 korony — biedni nic, a nawet otrzymują jałmużnę.

W r. 1915 od maja złożyły kółka 332 r. 98 k.
„ 1916 „ „ „ 466 r. 20 k.
„ 1917 „ „ „ 618 r. 5 k.
„ 1918 „ „ „ 1370 kor.

Zmiana kółek odbywa się: dziewcząt w I-ą niedzielę, kobiet w II-gą, kawalerów w III-ą i mężczyzn w IV-ą. Kapłan stosowną wypowiada naukę raz na kwartał do każdego stanu. 8 razy na rok bywa ogólna msza św. z błogosławieństwem, przytem nauka. Bractwo daje 150 koron na bibliotekę parafjalną co rocznie. Część ofiar idzie na biednych, reszta na wielki ołtarz, który do tego czasu już kosztuje 4600 rub. z dobrowolnych ofiar. Porządek nabożeństwa kościelnego jest taki;

Msza św. codziennie o 8 rano
w niedzielę o 10½ „
nieszpory o 3½ popołudniu.

chrzty we wtorki i piątki, wywody w sobotę. Komunikantów wychodzi rocznie około 10000.

Ks. Jan Dąbrowski.

OBOWIĄZUJĄCE OBECNIE GŁÓWNE PRZEPISY PRAWNE, DOTYCZĄCE KONSERWACJI ZABYTKÓW.

Art. 13. „Zabytki nieruchome (budowle zarówno murowane, jak drewniane wraz z przynależnem im otoczeniem) nie mogą być burzone, niszczone, przerabiane, odnawiane, rekonstruowane, zdobione, lub uzupełniane (nawet instalacjami) bez uprzedniego pozwolenia odpowiedniej władzy konserwatorkiej. Takież pozwolenie nieodzowne jest przy wszelkich zmianach, zamierzonych w najbliższem otoczeniu ważniejszych zabytków nieruchomych.

Art. 14. Wykonanie na zasadzie uzyskanego zgodnie z brzmieniem art. 13 pozwolenia wszelkich robót, dotyczących zabytków nieruchomych, podlega kontroli konserwatora, w którego okręgu znajduje się dany zabytek. Konserwator ma prawo wstrzymania robót, wykonanych bez pozwolenia lub niewłaściwie, przyczem korzysta z poparcia miejscowych organów administracyjnych.

Art. 15. Każdy właściciel zabytku nieruchomego jest obowiązany utrzymywać go w stopniu niezbędnym dla zabezpieczenia jego istnienia. Rząd, jeżeli są ku temu wyjątkowe powody, może dopomagać właścicielowi do utrzymania zabytku.

Art. 20, Zabytki ruchome (przedmioty związane bezpośrednio z przeznaczeniem budynku: ołtarze, ambony, chrzcielnice, stalle, pomniki, nagrobki, epitafia, vota, szaty i naczynia obrzędowe, dzwony; dzieła sztuk plastycznych: obrazy, rzeźby i ryciny; dzieła sztuk zdobniczych: i kunsztów cechowych: chorągwie sztandary, ornaty, dywany, makaty, świeczniki, wyroby złotnicze, kraty, okucia; druki, archiwalja, rękopisy zwykłe i ozdobne, oprawy ksiąg i. t. d. i. t. d.).

O ile są własnością kraju, miast, gmin administracyjnych, lub wyznaniowych, parafji oraz instytucji społecznych, nie mogą być niszczone, usuwane, sprzedawane, zamieniane, przerabiane, odnawiane lub rekonstruowane bez uprzedniego pozwolenia władzy konserwatorskiej; przeważnie wymienionych zabytków ruchomych na wystawy publiczne wymaga pozwolenia konserwatora, w którego kręgu znajduje się dany zabytek.

Arr. 21. Wykonanie na zasadzie uzyskanego zgodnie z brzmieniem artykułu 20-go pozwolenia wszelkich robót, dotyczących zabytków ruchomych, podlega kontroli konserwatora, w którego okręgu znajduje się dany zabytek. Konserwator ma prawo wstrzymania robót wykonanych bez pozwolenia lub niewłaściwie, przyczem korzysta z poparcia miejscowych organów administracyjnych.“

OKÓLNIK

Mininsterstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych, wydany dnia 29 lipca 1919 r. № S. II $^{2643}_{13355}$ do zarządów okręgowych

Dóbr Państwowych w sprawie udziału dzierżawców majoratów w składach kościelnych z tytułu budownictwa parafjalnego, a zakomunikowany Władzy Diecezjalnej przez Ministerstwo W. R. i O. P. przy odezwie z dnia 25 sierpnia rb. № 88 19 $^{3333}|_{19}$ D. W.

„Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego powiadomiło Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych, iż dzierżawcy dóbr donacyjnych odmawiają wypłaty składek, prawnie uchwalonych przez zebranie parafjan na budowę i konserwację budynków kościelnych, powołując się na rozporządzenie b. władz rosyjskich, które zwalniało donatarjuszy akatolików od uiszczania tych należności. Zwracam uwagę Zarządu Okręgowego, iż z chwilą wejścia w życie dekretu z dn. 4|XI 1918 r. użytkownikiem dóbr donacyjnych stało się, do czasu wydania uchwały Sejmu o donacjach, Państwo Polskie, które winno ściśle przestrzegać zastosowania się dzierżawców donącyjnych do przepisśw §§ 28 i 38 instrukcji o budowie, restauracji i reparacji kościołów i innych zabudowań parafjalnych z d. 5|17 marca 1863 r., które obowiązują do ponoszenia określonych prawnie kosztów z zakresu budownictwa kościelnego „wszelkiego rodzaju parafjan", w myśl art. 608 Kodeksu Cywilnego, „iż użytkownik obowiązany jest podczas swego użytkowania ponosić wszelkie ciężary co roczne majątku, jako dodatki i inne, które uważać się zwykło za ciężary przychodów". Wszelkie rozporządzenia władz rosyjskich w tym przedmiocie wydane, a stwarzające dla donatarjuszy przywileje, jako dziś już bezprzedmiotowe oraz sprzeczne z naszem zasadniczem prawodawstwem, zastosowania mieć nie mogą.

Wobec powyższego polecam Zarządowi Okręgowemu podać do wiadomości dzierżawców donacyjnych o obowiązku ich płacenia pomienionych składek, a jednocześnie zakomunikowania niniejszej decyzji Ministerstwu Rolnictwa i Dóbr Państwowych, odnośnym urzędom gminnym i dozorom parafjalnym.

Minister: (—) *Janicki.*

BIBLJOGRAFJA.

Ks. Franciszek Zbroja: Przemówienia do żołnierzy. Warszawa 1919 r. cena 10 mk.

Kazania do żołnierzy mają świetną tradycję i prześliczną kartę w historji kaznodziejstwa polskiego. Zasłynęlli niemi szczególnie Skarga i Birkowski. Pierwszy w swej przemowie do żołnierzy i Nabożeństwie żołnierskiem, drugi w całym szeregu kazań obozowych pilnie dbali o to, by żołnierz swoją powinność żołnierską godził ze swym obowiązkiem chrześcijańskim, i żeby krwawem rzemiosłem zajęty, na tysiączne pokusy z natury swego położenia narażony, a każdej chwili śmiercią zagrożony, zawsze miał Boga w sercu, i zawsze był gotów bezpiecznie przed nim stanąć.

Kazania, wymienione w nagłówku, są nie tylko z imienia lecz rzeczywiście kazaniami żołnierskiemi; uwzględniają one potrzeby duchowe żołnierzy naszych na froncie i poza frontem, i to jest ich wielki plus, zwłaszcza z punktu widzenia duszpasterstwa indywidualnego.

Z natury rzeczy, obok potrzeb duchowych. w kazaniach tych na pierwszy plan wybija się to, co jest dziś aktualne: wojna, odzyskanie ojczyzny, patrjotyzm. Aktualność jest konieczna w kazaniu: ona budzi uwagę, zainteresowanie, nastręcza przykłady i t. d. Ale może też być niebezpieczna, zwłaszcza dla kaznodziei początkujących i... zmanierowanych. Już w samych początkach wojny w literaturze świeckiej ostrzegano pisarzy początkujących, by nie nadużywali efektownego tematu wojny w swych utworach. Grając bowiem łatwo na nerwach przy pomocy tematów wojennych, powieściopisarze i poeci osłaniają tem braki swego talentu, natchnienia, pogłębienia psychologicznego i artystycznego wykończenia; talent ich zepsuty taniem powodzeniem, jałowieje i manieruje się.

Bodaj z większą słusznością należałoby podobne ostrzeżenie wystosować pod adresem kaznodziei. Podczas wojny niejednokrotnie słyszeliśmy kaznodziei, którzy brak przygotowania i planu osłaniali przeraźliwemi obrazami wojny, wzmiankami o ojcach i mężach na froncie, i tem wywoływali wielkie wzruszenie i płacz.

Autor nasz używa tematu wojny oględnie. Strunę patrjotyczną porusza często. Nie zatarga on wprawdzie uczuciem naszem potężnie ani razu, na silny, natchniony okrzyk duszy, nie zdobędzie się — tego zresztą wymagać nie możemy—ale zato patrjotyzm jego—w duchu i na ideologji poezji romantycznej oparty, jest równy, żdrowy, szlachetnie i mądrze podawany. Aluzje, przeciwstawienia, przejścia od ojczyzny ziemskiej, do niebieskiej, do nauki moralnej, przeprowadzone są bardzo umiejętnie i zgrabnie.

Może dlatego, że są to kazania okolicznościowe, króciutkie, 5—10—minutowe, więc trudno było je pogłębiać teologicznie. W każdym razie pierwiastku nadprzyrodzonego, powoływania się na Pismo św., na Ojców Kościoła brak.

Tyle co do treści. Forma, ogólnie mówiąc, dobra. Styl żywy, zamaszysty, pełen swady; rażą tylko czasem błędy, jak np. niewłaściwe użycie t. zw. równoważników zdań podrzędnych, stawianie orzecznika przymiotnikowego w narzędniku, i kilka podobnych drobiazgów.

Reasumując to wszystko, zaznaczamy, że autor ma dane na to, by z pożytkiem pracować na niwie piśmiennictwa kaznodziejskiego. O ile nie spocznie na laurach, o ile będzie studjował źródła kaznodziejskie (Pismo św., Ojców i Kaznodziejów klasycznych swojskich i obcych) wyrobi się na niepospolitego kaznodzieję i pisarza.

Ks. W. K.

Ks. dr. J. Młynarczyk: W kościele bez książki. Kraków 1919.

Nasza literatura ludowa, moralna i świecka ilościowo zarówno i jakościowo przedstawia się bardzo ubogo. Niejeden autor sądzi może, że szkoda talentu i czasu na pisanie rzeczy, które w świecie naukowym sławy mu nie przysporzą. Oczywiście błądzi, bo nie to, dla kogo piszemy i o czem, lecz jak piszemy, stanowi istotną wartość dzieła. Inni sądzą, że lud, jak małe dziecko, nie pozna się na istotnej wartości książki, więc można mu dawać byle śmiecie. To znowu błąd fatalny. Powiada pewien pedagog, że nawet to, co uważamy za najlepsze i najodpowiedniejsze (w dziedzinie literatury) dla starszych, jest zaledwie dobre i wystarczające dla dzieci. To samo możnaby powiedzieć odnośnie do ludu, tego dziecka pod względem umysłowym.

Książeczka wymieniona w nagłówku, to perełka w literaturze religijno-ludowej. Jej celem—nauczyć maluczkich i zapalić miłością do Jezusa przez dobre przyjmowanie Komunji św., przez dobre słuchanie Mszy św., i nawiedzanie Najświętszego Sakramentu. Autor w zupełności cel ten osiąga przez piękne swe pouczenia szlachetnie proste, obrazowe, pełne nanamaszczenia i mistycznej niebiańskiej woni.

Pouczenia swe przeplata autor aktami strzelistemi, odpowiedniemi modlitwami i pieśniami o Najświętszym Sakramencie. Całość robi bardzo miłe wrażenie i z pewnością przyczyni się wiele do ugruntowania zdrowej pobożności w ludzie naszym.

Spodziewamy się, że autor, posiadający talent rzetelny do pisania popularnie i obrazowo, będzie i nadal w tym kierunku pracował owocnie, że przyczyni się wydatnie do wzbogacenia naszej ubogiej literatury popularno-religijnej.

Ks. W. K.

Tadeusz Łubieński. List otwarty do polskiego chłopa. Do nabycia w Redakcyi Niewiasty katolickiej. Cena 40 fen.

Odpowiedzi Redakcji.

W-ny Ks. Prob. w Ryc., Dla braku miejsca drukować nie możemy. *Ks. St. L. w Gródku.* Chętnie wydrukujemy ale skrócony do 1/3—1/4 treści. *Iksowi.* Redakcja odpowiada tylko za układ i stylizację części nieurzędowej. *s Wł. B. w Mnisz.* Artykuł mało rzeczowy, i zbyt długi; drukować nie będziemy. *Ks T. Szub.* Może później wydrukujemy.

DZIAŁ URZĘDOWY

„Kroniki Diecezji Sandomierskiej"

KURJI DIECEZJALNEJ.

PORZĄDEK WIZYTACJI PASTERSKICH.
J. E. PASTERZA DIECEZJI:

BŁOTNICA — przyjazd 6 września po południu, odjazd 11 września.

WSOLA — przyjazd 10 września po południu odjazd 13 września.

2. J. E. BISKUPA SUFRAGANA:

ZWOLEŃ — przyjazd 12 września po południu, odjazd 15 września po Mszy św.

JANOWIEC — przyjazd 15 września po południu, odjazd 17 września.

CHOTCZA — przyjazd 17 września wieczorem, odjazd 19 września.

PAWŁOWICE — przyjazd 19 września wieczorem, odjazd 21 września.

TARŁÓW — przyjazd 21 września wieczorem, odjazd 23 września.

GLINIANY — przyjazd 23 września wieczorem, odjazd 24 września.

PRZYBYSŁAWICE — przyjazd 24 września wieczorem, odjazd 25 września.

Konferencja Księży Dziekanów.

Dnia 10 i 11 lipca r. b. odbyła się w Sandomierzu pod prezydencją J. E. Pasterza diecezji konferencja dziekańska, na którą przybyli wszyscy X. X. Dziekani oprócz bodzentyńskiego i kozienickiego.

W zagajeniu J. E. Pasterz diecezji zaznaczył, że obecna konferencja ma za cel, obok innych, wspólne omówienie nowożytnego duszpasterstwa kapłanów w związku z pracą społeczną.

Przebieg konferencji był następujący:

1). Pasterz przypomniał kwestje zdecydowane na poprzedniej konferencji, a nie załatwione jeszcze, mianowicie: a) relacje o archiwach i bibljotekach parafjalnych, b) zastępcy dziekanów, na których kandydatów każdy dekanat miał przedstawić, c) uporządkowanie aktów urzędnika stanu cywilnego, d) przygotowanie ordynacji w sprawie nauczania katechizmu oraz, e) plan sytuacyjny własności kościelnej każdej parafji miał być wykonany. Ks. Biskup zaznaczył, iż rozumie, że powyższe kwestje nie mogły być dotąd załatwione ze względu na przeciążenie Duchowieństwa tak spowiedzią wielkanocną, jak i grasującą epidemją tyfusu plamistego, spodziewa się jednak, że będą wykonane w możliwie najkrótszym czasie.

2). Związki Katolicko-Ludowe. Po przedstawieniu ogólnem (Ks. Dziekan Rostafiński) dotychczasowej pracy duszpastersko-społecznej we wszystkich trzech dzielnicach Polski i stwierdzeniu potrzeby tej pracy w przyszłości, jako obowiązku każdego proboszcza, oraz po podaniu sprawozdania z organizacji i rozwoju w niektórych dekanatach związków Ludowo-Katolickich, (Ks. Ręczajski) postawiono pytanie, czy Duchowieństwo parafjalne ma się zajmować pracą polityczną i organizować dalej związki Katolicko-Ludowe, czy też ze względu na brak czasu (Ks. Starzomski) i niebezpieczeństwo płynące z tego rodzaju roboty (Ks. Popkiewicz) pozostawić politykę świeckim? Po dłuższej dyskusji nad tą sprawą postanowiono: 1) Uznać za pożyteczne istnienie stronnictwa katolickiego; Duchowieństwo jednak zajęte duszpasterstwem, możliwie zdaleka stać winno od bezpośredniej działalności politycznej, pozostawiając tę akcję księżom posłom i tym kapłanom, którzy specjalnie od hoc będą powołani. Pośrednie życzliwe współdziałanie Duchowieństwa w akcji politycznej jest nie tylko możliwe, lecz nawet wskazane 2). W zasadniczej myśli dotyczącej organizacji sronnictwa zwrócić się z zapytaniem do posłów.

3). Urządzić **kursa informacyjne** dla Duchowieństwa w tej sprawie, co pierwszy wykona Ks. Dziekan Wodecki, dalszy zaś ciąg zjazdów określi i poda do wiadomości X.X. Dziekanów Sekretarjat.

4). Praca kulturalno-oświatowa. Powołany przez J. E. Pasterza diecezji do wygłoszenia referatu jeden z uczestników kursów pastersko-społecznych w Poznaniu (Ks. Roman Maliszewski) wykazuje konieczność zakładania po parafjach stowarzyszeń kulturalno-oświatowych. Z parafjalnych kół powstanie związek diecezjalny, z diecezjalnych zaś ogólno-krajowy z

siedzibą narazie w Poznaniu. Akcja kulturalno-oświatowa ma objąć przedewszystkiem robotników, młodzież i kobiety pracujące. Referent zaznacza, że pożądaną jest rzeczą zakładać stowarzyszenia robotników polskich tam, gdzie niema jeszcze zorganizowanych związków robotników chrześcijańskich. Odnośnie zaś do kobiet zakładanie kółek kobiet pracujących uważa u nas obecnie nie na czasie, a poleca natomiast organizowanie kółek włościjanek. Pożądaną też pracą byłoby, aby proboszczowie nie przyjmowali w stowarzyszeniach kulturalno - oświatowych godności prezesa, jeżeli to jest możliwe, nie przewodniczyli na zebraniach, choćby nawet byli ich patronami i nie prowadzili kasy kółek, ale tylko mieli ogólny nadzór i starali się wywierać jak najdodatniejszy wpływ. Referent w końcu bardzo gorąco zachęcał do zakładania przedewszystkiem kółek Katolickiej Młodzieży Męskiej po parafjach, co też po dłuższej dyskusji zadecydowano w miarę możności uskuteczniać jak najprędzej. Przyczem zaznaczono, że do młodzieży męskiej zaliczają się chłopcy od lat 14 do 20, a nawet do 22.

Na uruchomienie pracy kulturalno-oświatowej X. X. Dziekani uchwalili zbierać ofiary i przekazywać takowe Sekretarjatowi Diecezjalnemu.

4). **Drukarnia.** Referent Ks. Dziekan Rostafiński zdaje szczegółowe sprawozdanie ze sprawy nabycia drukarni diecezjalnej. Ponieważ na zapłacenie takowej brakuje 33,691 marek przeto X. X. Dziekani obiecują przed dniem 1 listopada r. b. zebrać wśród konfratrów akcje na pokrycie tego długu.

5). **Seminarjum Duchowne.** Regens Seminarjum Ks. Kanonik Szymański zdaje sprawozdanie z wydatków seminaryjnych za rok szkolny $19^{18}{}_{19}$ oraz przedstawia budżet na rok następny. Ponieważ na rok $19^{19}{}_{20}$ brakuje 153,546 koron, przeto Ks. Regens dziękując Wielebnemu Duchowieństwu za dotychczasową pomoc pod tym względem, prosi o nieodmawianie jej w przyszłości. X. X. Dziekani jaknajchętniej obiecują zająć się zbieraniem ofiar (20 hal. z duszy), aby Macierz Duchowną z której wszyscy wyszli, mogła przetrwać trudne czasy i wychowywać nadal jaknajliczniejszych pracowników Pańskich.

6). **Kasa wydawnictw teologicznych.** J. E. Pasterz Diecezji poleca gorąco X.X. Dziekanom, wpływać na konfratrów, aby którzy mogą, zapisywali się na członków zapoczątkowanej kasy wydawnictw dzieł teologicznych. Udziały w kwocie 200 marek najmniej należy przesyłać na ręce J. E. Ks. Biskupa płockiego. (patrz „Kronikę Diecezji Sandomierskiej“ za maj-czerwiec r. b., str. 74-75).

7). **Komisja finansowa.** Następnie Ks. Biskup komunikuje X. X. Dziekanom o ustanowieniu przy konsystorzu w myśl życzeń jednego z poprzednich zjazdów dziekańskich, komisji finansowej, obowiązkiem której będzie przyjmować pensję dla Duchowieństwa i takową rozsyłać, oraz wszelkie ofiary i należności składane przez księży z parafij. Za tę operację komisja finansowa będzie pobierać $1^0{}_0$ od wszelkich sum, przechodzących przez jej ręce, z wyjątkiem wpływów na akcje, prenumeratę i ofiar na cele pozadiecezjalne.

8). **Nabożeństwa po kaplicach.** J. E. Pasterz Diecezji nawiązując do smutnego faktu osiedlania się w Krasnej, parafji Mniów, jakiegoś odszczepieńca, podającego się za ks. Michała Fortunę z Ameryki, poleca X.X. Dziekanom zwracać baczną uwagą na dość liczne w niektórych parafjach kaplice, znajdujące się we wsiach położonych dalej od kościoła parafjalnego, aby przy nich nie ulokował się jaki ksiądz odstępca. W kaplicach pomienionych należałoby na życzenie ludności odprawiać nabożeństwa przynajmiej kilka razy do roku, przyczem potrzebna władza binowania będzie jaknajchętniej udzielana wszystkim, którzy się o nią zwrócą.

9). **Nauczanie Katechizmu.** J. E. Ks. Biskup Sufragan, wobec małego i to bardzo powierzchownego uświadomienia ludu naszego w rzeczach wiary podaje rozwadze X. X. Dziekanom projekt zakładania po parafjach bractw mających na celu nauczanie katechizmu, w ten sposób, że każdy z członków obowiązany byłby nauczyć dobrze zasad wiary kilku swoich towarzyszy. Ks. Biskup Sufragan prosił, aby X. X. Dziekani rozważyli tę rzecz na kongregacjach dekanalnych.

10). **Sprawa organistów.** Referent Kś. Prałat Stanisław Puławski zaznajamia obecnych z projektem załatwienia sprawy organistowskiej. Przedyskutowano szczegółowo wszystkie punkta. Praktycznych jednak wniosków nie uchwalono żadnych w obec tego, że najbliższy zjazd Najdostojszych X. X. Biskupów ma zająć się tą kwestją.

11). **Pasterz Diecezji zapytuje X. X. Dziekanów, jak urządzić „iura stolae“ dla księży delegowanych do innej parafji** na wypadek choroby, lub z innego powodu? Po krótkiej dyskusji zadecydowano, że proboszcz ma wynagradzać przysłanego sobie pomocnika według ogólnych przepisów diecezjalnych, to znaczy w parafjach, gdzie jest jeden ksiądz, proboszcz pobiera dwie części, a wikarjuszowi delegowanemu daje jedną trzecią; w parafjach z wikarjatem dochody dzielą się w danym razie, jak w parafjach z dwoma wikarjuszami t. d. Co do stołu ksiądz delegowany jest na ogólnych prawach wikarjuszowskich.

11). **Taksa za metryki.** Wobec skargi jednego z wójtów, przysłanej kurji za pośrednictwem władz powiatowych, na zbytnią wysokość poborów za metryki, postanowiono za metryki na druku żądać po 2 korony, za pełne zaś odpisy aktów po 10 koron maximum. Stempel, o ile takowy potrzebny, ma opłacić strona, żądająca metryki.

13). **Metryki przy wykazach kwartalnych.** W myśl obowiązujących obecnie przepisów rządowych Księża Proboszczowie, utrzymujący księgi stanu cywilnego, obowiązani są wysyłać co kwartał do wójtów i burmistrzów po miastach jedynie wykazy urodzonych, zmarłych i zaślubionych. Wobec niejednokrotnych jednak próśb, żądań i nalegań ze strony gmin i magistratów, aby do wykazów dołączyć i metryki na drukach, postanowiono na przyszłość dołączać do wykazów kwartalnych rzeczone metryczki, o ile gminy i magistraty dostarczą potrzebną w tym celu ilość odpowiednich druczków. Księża Proboszczowie zawiadomią zawczasu gminy i magistraty o potrzebnej ilości pomienionych druczków-

14). Przy tej okazji J. E. Pasterz diecezji poleca, aby X. X. Proboszczowie nadsyłali **dokładne dane statystyczne** ze swcich parafji, dotyczące ilości parafjan, zwracając uwagę, że ścisłości tej wymaga ważność statystyki dla nauki.

15). Następnie wyjaśnia ważność **dokładnego spisania**, według szematów rozesłanych wszystkich **przedmiotów kościelnych**, lub parafialnych, jakie **zrabowane** zostały kiedykolwiek przez austryjaków od 1795 roku. (patrz „Kronika Diecezji Sandomierskiej" za lipiec rb. str. 95-96).

16). Blankiety i druki kancelaryjne. Ks. Dziekan Stanisław Rostafiński przedstawia do zatwierdzenia projekt wszelkich druczków, potrzebnych do kancelarji parafjalnej oraz komunikuje, że w najbliższym czasie drukarnia diecezjalna przygotuje odpowiednią ilość pomienionych druczków, blankietów i t. d. X. X. Dziekani oświadczają się za nabywaniem potrzebnych blankietów i druków tylko z drukarni diecezjalnej.

17). Kolportaż książek. J. E. Ks. Biskup Sufragan bardzo gorąco podnosi sprawę zajęcia się kolportażem książek. W obec wielkiej doniosłości w dzisiejszych czasach czytania dobrych książek i pism, księża proboszczowie, jeżeli sami nie mogą się tem zająć, wskażą przynajmniej sklep w swojej parafji, zgromadzenie, albo jaką osobę pewną, któreby mogły rozprzedawać nadsyłane przez sekretarjat książki i pisma za pewnem wynagrodzeniem nawet, i po nowe się zwracać.

18). Tercjarstwo. Na skutek wniosku J. E. Ks. Biskupa Sufragana X. X. Dziekani proszą o uregulowanie tercjarstwa w diecezji. W tym celu Władza Diecezjalna w ciągu 2 miesięcy porozumie się z Ojcem Prowincjałem Braci Mniejszych, aby wydelegował jednego z Zakonników do objechania diecezji Sandomierskiej. X. X. Dziekani w ciągu tychże 2 miesięcy zbiorą wiadomości, w których parafjach potrzeba pomienionego uregulowania i zakomunikują to Kurji Diecezjalnej.

19). W końcu na zapytanie jednego z X. X. Dziekanów J. E. Pasterz diecezji wyjaśnia, że wszyscy księża obowiązani są opracować na piśmie rozesłany „Casus" (patrz Kronika Diec. Sand. za maj - czerwiec, str. 73-74) i przesłać na ręce odnośnych X. X. Dziekanów. Poruszony temat na konferencji dekanalnej ma być przedyskutowany, poczem jedno z opracowań, uznane za najlepsze, należy przysłać do Kurji Diecezjalnej.

Biskup Sandomierski.

Dnia 4. IX. 1919

№ 2225

Wnioski uchwalone na zjeździe Ks. Ks. Dziekanów dnia 10 i 11 lipca rb., a zawarte w powyższem sprawozdaniu w punktach 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 16, 17, 18, 19, niniejszem zatwierdzam i polecam do wykonania.

† MARYAN BISKUP.

Rozporządzenia i Zawiadomienia Władzy Diecezjalnej

K. D. S.
Dnia 6. IX. 1919
№ 2225

I. Nuncjatura w Warszawie.

Kurja komunikuje Wielebnemu Duchowieństwu, że J. E. Monsignor Ratti, dotychczasowy Wizytator Apolstolski w Polsce, zawiadomił Pasterza diecezji naszej pismem z dnia 25 lipca r. b., że mianowany został przez Ojca Świętego Nuncjuszem Apostolskim w Polsce i podniesiony do godności arcybiskupa Lepantu.

Zwiastując o tej łasce Ojca św. Msgr. Ratti prosi jednocześnie o modlitwę do Boga tak wiernych jak i Duchowieństwo. Ad multos plurimos annos!

II. Poselstwo Polskie przy Watykanie

Jednocześnie prawie Ministerstwo Spraw Zagranicznych zakomunikowało Jego Ekscelencji Ks. Biskupowi o mianowaniu przez Rząd Polski swego przedstawiciela przy Stolicy Świętej w charakterze posła nadzwyczajnego i ministra pełnomocnego. Stanowisko to objął p. Józef Wierusz Kowalski, dotychczasowy profesor uniwersytetu katolickiego we Fryburgu w Szwajcarji. Obecnie poselstwo Polskie przy Watykanie podniesione zostało do klasy pierwszej, p. Wierusz Kowalski jest zatem pełnym ambasadorem.

III. W sprawie dyspensy od czasu wdowiego.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych za № 36910 z dn. 5 maja rb. wydało następujący okólnik do wszystkich pp. powiatowych komisarzy Rządowych:

Do wiadomości Ministerstwa Spraw Wewnętrznych doszedł fakt, że jeden z pp. Komisarzy Rządowych udzielił we własnym zakresie działania dyspensy od czasu wdowiego w celu powtórnego zamążpójścia. Celem wykluczenia na przyszłość takich faktów, których ścisła ocena musiałaby za sobą pociągnąć odpowiedzialność w myśl art. 636 kodeksu karnego, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych zwraca uwagę wszystkich pp. powiatowym Komisarzom Rządowym, że:

1. Prawo o małżeństwie z r. 1836 nie doznało dotąd żadnej zmiany,

2. Że w myśl postanowień tego prawa udzielanie w mowie będących dyspens zastrzeżone jest wyłącznie Naczelnej Władzy Państwowej.

Biorąc powyższe pod uwagę, Kurja Diecezjalna poleca niniejszem Wielebnemu Duchowieństwu trzymać się ściśle prawa określającego czas (to jest 10 miesięcy), w jakim wdowa lub rozwódka może wstąpić w nowe powtórne związki małżeńskie, i interesantów nie odsyłać po dyspensę do Kurji, lecz do Naczelnej Władzy Pantwowej.

IV. W sprawie opłaty stemplowej na metrykach.

Kurja Diecezjalna komunikuje Wielebnemu Duchowieństwu, że na zasadzie dekretu z dnia 7 lutego rb. wszystkie wypisy metryczne z aktów stanu cywilnego urodzonych, zmarłych i ślubnych podlegają opłacie stemplowej po 4 marki lub 7 koron od arkusza. Można zatem umieszczać kilka metryk na jednym arkuszu i za jedną opłatą.

Wolne są od opłaty stemplowej wypisy metryczne brane:

1. W sprawach służby wojskowej, o posady w urzędach państwowych, wyborów do Sejmu lub do ciał reprezentacyjnych państwowych, na żądanie władz sądowych, oświatowych, i innych władz rządowych w sprawach publicznych i w sprawach dotyczących osób, które pozostają lub pozostawały w służbie państwowej lub związków samorządnych oraz członków rodzin tych osób w stosunkach służbowych, w sprawach należących do Ministerstwa pracy i Opieki społecznej oraz urzędów jemu podwładnych; w sprawach osób dotkniętych klęską żywiołową przy podaniach o zapomogi, lub ulgi.

2, Wydawane państwu polskiemu, związkom samorządnym, kościołom, fundacjom, zakładom i zrzeszeniom za cel mającym wyłącznie działalność dobroczynną, albo naukową, kulturalną, lub religijną;

3. do szkół wszelkiego rodzaju.

Jeżeli wypis wolny jest od opłaty, urzędnik stanu cywilnego zaznaczyć winien na metryce przed swoim podpisem, że wypis wolny jest od opłaty stemplowej, jako podawany do jednej z powyższych instytucyj, którą wymienić należy.

V. W jakim języku należy wydawać wypisy metryczne.

Ministerstwo W. K. i O. P. przysłało do Kurji Diecezjalnej odezwę z dnia 22 lipca rb. № 8255|2953 następującej treści:

Niektóre Urzędy Stanu Cywilnego przy wydawaniu wypisów aktów udzielają tylko tłomaczenie na język polski z pominięciem tekstu rosyjskiego, gdy w tym języku akt był sporządzony; tego rodzaju wypis nie ma znaczenia wobec sądów, hipotek i innych urzędów, którym przedstawić trzeba dokument autentyczny; naraża to interesantów na stratę czasu i próżne koszty. Urzędnik Stanu Cywilnego winien wydawać ścisłe odpisy w tym języku, w którym oryginał był napisany, przyczem może być dołączone, samego zaś przekładu bez tekstu oryginalnego wydawać nie należy.

Komunikując o powyższem, Kurja Diecezjalna poleca Wielebnemu Duchowieństwu stosować się do tego w praktyce.

VI. Składki dla polskich ofiar wojny w Galicji Wschodniej.

Wydział wykonawczy Lwowskiego Biskupiego Komitetu. Ratunkowego K. B. K. zwrócił się do J. E. Pasterza diecezji z gorącą prośbą o polecenie zbierania ofiar na nieszczęsnych polaków, zniszczonych ostatnimi

wypadkami wojennymi w Galicji wschodniej, dodając, że za każdy choćby najdrobniejszy datek będzie serdecznie wdzięczny, a lud w modlitwach pamiętać będzie o swych Dobrodziejach, którzy mu w tej ciężkiej niedoli narodowej podali bratnią pomocną dłoń.

Położenie bowiem ludności polskiej w Galicji wschodniej jest tak ciężkie, że sama akcja rządowa nie wystarczy. Zechce Wielebne Duchowieństwo, z polecenią Pasterza, zająć się powyższą sprawą i zachęcać wiernych do spieszenia z pomocą. Kurja zaznacza, że chętnie będą widziane nie tylko datki pieniężne, lecz i dary w naturze, jak zboże, ubranie, bielizna, obuwie i t. d. Pozatem bardzo potzebną jest bielizna kościelna, którą prawie wszędzie wojska i bandy ruskie pokradły w rzymsko - katolickich kościołach i kaplicach.

Przy wysyłce darów należv dopilnować, aby na fraktach koniecznie dopisane było: „Dobrowolne dary dla biednej ludności Lwowa i Galicji wschodniej—w myśl rozporządzenia Ministerstwa kolei, przewóz bezpłatny". To zaświadczenie ma podpisać miejscowa władza i urząd stacyjny. Listy przewozowe należy adresować: „Lwowski Biskupi komitet ratunkowy" K. B. K., ul. Zygmuntowska 4".

VII. Nowe prefacje.

Kurja Diecezjalna komunikuje niniejszem, że w dniu 9 kwietnia rb. wydane zostały przez św. Kongregację Obrzędów dwie nowe prefacje zaaprobowane przez Ojca św., mianowicie: 1) o św. Józefie, 2) żałobna, obowiązująca we mszach św. odprawianych za dusze zmarłych w czarnym kolorze. Drukarnia diecezjalna przygotowała odpowiednią ilość owych prefacji i roześle je X. X. Dziekanom dla rozsprzedania poszczególnym kościołom.

VIII. Kielich odebrany handlarce.

Policja Sandomierska odebrała pewnej żydówce handlarce kielich pochodzący zapewne z kradzieży w jakimś kościele, Kielich ów srebrny pozłacany, średniej wielkości, bez żadnego napisu, przy wyrytej próbie ma tylko wyryte „vernerisa", w zupełnie dobrym stanie jest obecnie w Kurji, gdzie może być przez zainteresowanych oglądany.

IX. Częstochowski okręg konserwatorski,

P. Jerzy Remer, Konserwater Okręgowy Częstochowski zawiadomił Kurję Diecezjalną pod datą 16 czerwca rb. za № 31 o utworzeniu przez Ministerstwo Sztuki i Kultury Konserwatorskiego Okręgu Częstochowskiego obejmującego między innemi i część Diecezji Sandomierskiej, mianowicie parafje wchodzące w skład guberni kieleckiej i o powołaniu siebie na to stanowisko. Komunikując o powyższym fakcie bardzo doniosłym ze względu na liczne i bardzo cenne zabytki sztuki kościelnej, jakie znajdują się w pomienionej okolicy naszej diecezji, Kurja jednocześnie poleca Wielebne-

mu Duchowieństwu zwracać się we wszystkich sprawach, dotyczących zabytków do rzeczonego Pana Konserwatora stosownie do podanych w y mże numerze Kroniki przepisów prawnych,

X. Msze Gregorjańskie.

Wobec tego, że niektórzy z Wielebnego Duchowieństwa przysyłają do Kurji razem z innemi intencjami mszalnemi i msze św. gregorjańskie, Kurja przypomina niniejszem iż, w myśl odpowiedzi, otrzymanej od J. E. Mgra Ratti'ego pod datą 15 czerwca rb., kto z kapłanów msze św. gregarjańskie przyjmie, ma się postarać również o ich odprawienie w całości czy to osobiście czy też przez upewnionego ad hoc confratra. Do Kurji mszy św. gregorjańskich przysyłać nie należy. (Patrz Kronika Diecezji Sandom. za marzec - kwiecień br., str. 54-55).

XI. Polecenie pisma „Przewodnik Społeczny".

Kurja Diecezjalna zaleca niniejszem wydawane obecnie, w myśl uchwały Zjazdu Sekretarzy jeneralnych całej Polski, odbytego na zakończenie kursu społecznego w Poznaniu w maju rb. pismo miesięczne „Przewodnik społeczny", które ma służyć wszystkim ludziom dobrej woli, przedewszystkiem jednak księżom w ich usiłowaniach pracy społecznej, opartej na zasadach Chrystusowych. „Przewodnik społeczny" ma zwracać głównie uwagę na udzielanie praktycznych wskazówek niezbędnych przy tworzeniu i rozwijaniu wszelkich organizacyj, oraz na podawanie odpowiednio przygotowanych wykładów, koniecznych na zebraniach w naszych stowarzyszeniach. Jednocześnie „Przewodnik społeczny" będzie organem urzędowym Stowarzyszeń, Związków i Zjednoczeń Robotników Polskich, kobiet pracujących i młodzieży zarobkującej. „Przewodnik społeczny" wychodzi w Poznaniu, ul. św. Marcina 69.

XII. W sprawie korespodencji z Kurją Diecezjalną

Niektórzy z kapłanów w jednej korespodancji, skierowanej do Kurji, umieszczają nieraz kilka zupełnie różnorodnych spraw, które w osobnych aktach Kurji należałoby przechowywać. Wytwarza się z tego powodu nieporządek w archiwum. Kurja przypomina Wielebnemu Duchowieństwu wydane w swoim czasie rozporządzenie pod tym względem, aby w przyszłości każdą sprawę bezwzględnie przysyłało do Kurji na oddzielnym papierze, choćby małego formatu.

XIII. Uroczystość bł. Wincentego Kadłubka w Sandomierzu.

Ponieważ wielu pątników w latach ubiegłych przybywało na odpust św. Wincentego do katedry w niewłaściwą niedzielę, a więc, albo poprzedzającą, albo też w następną, przeto Kurja diecezjalna na prośbę Kapituły katedralnej komunikuje Wielebnemu Duchowieństwu, że odpust bł. Wincentego Kadłubka wypada w tym roku w kościele katedralnym w Sandomierzu w niedzielę, przypadającą 12 października. Na ten dzień więc echcą WWXX. Proboszczowie skierowywać do Katedry swoich parafjan.

XIV. Stare fotografje.

Niektórzy z kapłanów posiadają stare fotografje zmarłych księży, którzy byli członkami Kapituły katedralnejnej, a nawet może przed utworzeniem diecezji naszej, kolegjaty Sandomierskiej, lub położyli zasługi dla diecezji. Zechcą na prośbę Kapituły katedralnej, przysyłać takowe z odpowiednimi napisami kogo przedstawiają, do Kurji Diecezjalnej,

XV. Otwarcie Uniwersytetu Warszawskiego.

Kurja komunikuje Wielebnemu Duchowieństwu, że Dziekan Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Warszawskiego powiadomił Władzę Diecezjalną o nieodwołalnem postanowieniu Senatu Uniwersyteckiego, aby rozpocząć wykłady od dnia 1 października rb.

Radca Kurji: *Kanonik Ks. J. Kawiński.*

Kanclerz: *Ks. A. Glibowski.*

KRONIKA.

1. CZYNNOŚCI J. E. PASTERZA DIECEZJI.

Dnia 6 lipca rb. J. E. Pasterz diecezji wyświęcił na djakona w kaplicy seminaryjskiej subdjakona Jana Zieję.

Dn. 12 lipca rb. Pasterz pojechał z wizytą pasterską do Kunowa, gdzie był na zakończeniu ośmiodniowych misji parafjalnych, a następnie udzielił w miejscowym kościel djakonowi Janowi Zieji święceń kapłańskich, licznym rzeszom zaś wiernych Sakramentu Bierzmowania.

Dnia 22 sierpnia rb. Ks. Biskup udał się, na zaproszenie Prymasa J. E. Ks. Arcybiskupa Gnieźnieńsko - Poznańskiego na zjazd X. X. Biskupów do Gniezna.

2. OTWARCIE ROKU SZKOLNEGO W SEMINARJUM DUCHOWNEM.

Odbyło się w sobotę 30 sierpnia, rozpoczęte uroczystą mszą świętą, którą celebr wał pod nieobecność Pasterza J. E. Ks. Biskup Sufragan. Przyjęto w roku bieżącym do Seminarjum Duchownego 24 kandydatów, tak, że obecnie Seminarjum liczy 104 alumnów

3. NOMINACJE I TRANZLOKATY.

Dotychczasowy Kanclerz Kurji Diecezjalnej Kanonik katedralny *ks. Józef Kawiński* mianowany został Rzeczywistym Radcą Kurji i Wice - Officjałem Sądu Biskupiego, kanclerzem zaś został wice-kanclerz Ks. Kanonik *Andrzej Glibowski*. Radca Kurji Ks. kanonik *Stanisław Rostafiński* został Referentem Kurji do spraw szkolnych. *Ks. Ludwik Brydacki* zaś, Wikarjusz katedralny mianowany został Notarjuszem Kurji.

Tranzlokowani zostali proboszczowie. *Ks. Adam Adamczyk* z Sienna na stanowisko dziekana i proboszcza w Iłży; *ks. Teofil Zdziebłowski* z Pawłowa na stanowisko dziekana dekanatu soleckiego i proboszcza w Siennie; *ks. kanonik Bolesław Sztobryn* z Wierzbnika do Odrowąża; *ks. Ludwik Kostecki* ze Skrzynna do Wiśniowy; *ks. Aleksander Pawiński* z Jasionny do Skrzynna; *ks. Marjan Dębowski* z Bliżyna do Wyśmierzyc; *ks. Hieronim Cieślakowski z Jedlińska* do Gór Wysokich; *ks. Franciszek Góralski* z Mniszka na stanowisko dziekana i proboszcza w Jedlińsku; *ks. Marcin Zaręboowicz* z Grabowa do Odechowa; *ks Władysław Kucharczak* z Grabowca do Grabowa.

Mianowani proboszczami. *Ks. Telesfor Kopydłowski* w Petrykozach; *ks. Eugieniusz Jeziorowski* filjalista z Zemborzynaw Tymienicy; *ks. Roman Adamski* wikarjusz par. Szewna —w Dębnie; *ks. Stanisław Kowalczewski*, wikarjusz kościoła farnego w Radomiu, — w Jasionnie; *ks. Stanisław Gruszka*, wikarjusz par. Połaniec,—w nowoerygowanej parafji Krasna; *ks. Stanisław Zbroja*, dotychczasowy wikarjusz w Zwoleniu, został mianowany filjalistą w Bliżynie; *ks. Jan Słowikowski*, wikarjusz par. Sienno,—otrzymał filję parafialną Zemborzyn; *ks. Feliks Horod.. ki* został mianowany prefektem progimnazjum w Przysusze z pozostawieniem na stanowisku proboszcza; *ks Roman Kacperski*, dotychczasowy prefekt w Przysusze przeniesiony na prefekta do Kozienic. *Ks. Michał Karcz* wikarjusz par. Chlewiska, mianowany prefektem w Bodzentynie.

Tranzlokowani wikarjusze. *Ks. Stanisław Knapik* ze Słupi Nowej do Połańca; *ks. Franciszek Runo* z Kozienic do Chlewisk; *ks. Stanisław Bryński*—z Bałtowa doZwolenia

Mianowani wikarjuszami neoprezbyterzy. *Ks. Franciszek Sędys* w Przysusze; *ks. Jan Budziński* we Klwowie.

Ks. Aleksy Bińczak pozostaje na stanowisku proboszcza w Pilczycy; *ks.Jan Boduszek* zaś pozostaje proboszczem w Przytyku; *ks. Karol Majewski* zwolniony z diecezji na własną prośbę, przeniósł się do diecezji Kujawsko-Kaliskiej.

Podział prawa na egzamina wikarjuszowskie:

I. Normae generales. De personis. (can. 1—725).

II. De Sacramentis. De locis et temporibus sacris.
De cultu divino. De magisterio ecclesiastico.
De beneficiis. De bonis Ecclesiae temporalibus (can. 726—1551).

III. De processibus (can. 1552—1998). De modo procedendi in nonnullis negotiis can. 2142—2194).
De delictis et poenis (2195—2414).

OGŁOSZENIA.

Wychodzi w Krakowie dziennik
„GŁOS NARODU“

Pismo to należy bezsprzecznie do najpoważniejszych pism w Polsce, a przytem posiada charakter wybitnie katolicki (dość zaznaczyć, że współwłaścicielami jego są nietylko wybitni kapłani, ale także Biskupstwo krakowskie i „Czytelnia Księży“ w Krakowie). Obowiązkiem każdego uświadomionego katolika, a przedewszystkiem każdego kapłana jest poparcie tego organu. Dziś, kiedy od prasy tak wiele zależy, kiedy można powiedzieć, że ona głównie kształtuje umysły i serca społoczeństwa, wszystkich sił nam dobyć trzeba, by prasę naszą za poprzeć i na odpowiedniej wyżynie postawić. W tej myśli zwracamy się do Wiel. Współbraci z gorącą prośbą, by zechcieli wyżej wzmiankowany dziennik poprzez zaprenumerowanie go i polecenie w kołach swych znajomych.

Adres Redakcji i Administracji „GŁOS NARODU“
Kraków, ul. św. Krzyża L. 11.

Uprzejmie proszę W. Ks. Proboszczów, łaskawie zaraz zawiadomić miejscowych Panów Organistów, iż w tym roku odstępuję po cenie kosztu (20 marek za każdą setkę) gwiazdki mojej kompozycji do opłatków Wigilijnych, znanych już Sz. Kolegom. Proszę bardzo o zawiadomienie wcześniej, gdyż pracownia gwiazdek ciągle cenę podwyższa z braku materjałów. Za przysługę W. Ks. P. składam z góry serdeczne „Bóg zapłać“.

Z poważaniem
W. Zdoliński

Organista w m. Siedlcach. **(Dawniej w Sokołowie).**

SPROSTOWANIE.

W numerze poprzednim (17) stronicy 86 w W. 8 od dołu winno być „w zaniedbaniu“ zamiast „w zainteresowauiu“.

DIECEZJALNY ZAKŁAD GRAF.-DRUK. w SANDOMIERZU.

ROK XII. № 8—9. Sierpień—Wrzesień 1919 r.

DZIAŁ URZĘDOWY

„Kroniki Diecezji Sandomierskiej“

Z KURJI DIECEZJALNEJ.

PORZĄDEK WIZYTACJI PASTERSKICH.
J. E. PASTERZA DIECEZJI:

BŁOTNICA — przyjazd 6 września po południu, odjazd 11 września.
WSOLA — przyjazd 10 września po południu odjazd 13 września.

2. J. E. BISKUPA SUFRAGANA:

ZWOLEŃ — przyjazd 12 września po południu, odjazd 15 września po Mszy św.
JANOWIEC — przyjazd 15 września po południu, odjazd 17 września.
CHOTCZA — przyjazd 17 września wieczorem, odjazd 19 września.
PAWŁOWICE — przyjazd 19 września wieczorem, odjazd 21 września.
TARŁÓW — przyjazd 21 września wieczorem, odjazd 23 września.
GLINIANY — przyjazd 23 września wieczorem, odjazd 24 września.
PRZYBYSŁAWICE — przyjazd 24 września wieczorem, odjazd 25 września.

Konferencja Księży Dziekanów.

Dnia 10 i 11 lipca r. b. odbyła się w Sandomierzu pod prezydencją J. E. Pasterza diecezji konferencja dziekańska, na którą przybyli wszyscy X. X. Dziekani oprócz bodzentyńskiego i kozienickiego.

W zagajeniu J. E. Pasterz diecezji zaznaczył, że obecna konferencja ma za cel, obok innych, wspólne omówienie nowożytnego duszpasterstwa kapłanów w związku z pracą społeczną.

Przebieg konferencji był następujący:

1). Pasterz przypomniał kwestje zdecydowane na poprzedniej konferencji, a nie załatwione jeszcze, mianowicie: a) relacje o archiwach i bibljotekach parafjalnych, b) zastępcy dziekanów, na których kandydatów każdy dekanat miał przedstawić, c) uporządkowanie aktów urzędnika stanu cywilnego, d) przygotowanie ordynacji w sprawie nauczania katechizmu oraz, e) plan sytuacyjny własności kościelnej każdej parafji miał być wykonany. Ks. Biskup zaznaczył, iż rozumie, że powyższe kwestje nie mogły być dotąd załatwione ze względu na przeciążenie Duchowieństwa tak spowiedzią wielkanocną, jak i grasującą epidemją tyfusu plamistego, spodziewa się jednak, że będą wykonane w możliwie najkrótszym czasie.

2). **Związki Katolicko-Ludowe.** Po przedstawieniu ogólnem (Ks. Dziekan Rostafiński) dotychczasowej pracy duszpastersko-społecznej we wszystkich trzech dzielnicach Polski i stwierdzeniu potrzeby tej pracy w przyszłości, jako obowiązku każdego proboszcza, oraz po podaniu sprawozdania z organizacji i rozwoju w niektórych dekanatach związków Ludowo-Katolickich, (Ks. Ręczajski) postawiono pytanie, czy Duchowieństwo parafjalne ma się zajmować pracą polityczną i organizować dalej związki Katolicko-Ludowe, czy też ze względu na brak czasu (Ks. Starzomski) i niebezpieczeństwo płynące z tego rodzaju roboty (Ks. Popkiewicz) pozostawić politykę świeckim? Po dłuższej dyskusji nad tą sprawą postanowiono: 1) Uznać za pożyteczne istnienie stronnictwa katolickiego; Duchowieństwo jednak zajęte duszpasterstwem, możliwie zdaleka stać winno od bezpośredniej działalności politycznej, pozostawiając tę akcję księżom posłom i tym kapłanom, którzy specjalnie od hoc będą powołani. Pośrednie życzliwe współdziałanie Duchowieństwa w akcji politycznej jest nie tylko możliwe, lecz nawet wskazane 2). W zasadniczej myśli dotyczącej organizacji sronnictwa zwrócić się z zapytaniem do posłów.

3). Urządzić **kursa informacyjne** dla Duchowieństwa w tej sprawie, co pierwszy wykona Ks. Dziekan Wodecki, dalszy zaś ciąg zjazdów określi i poda do wiadomości X.X. Dziekanów Sekretarjat.

4). **Praca kulturalno-oświatowa.** Powołany przez J. E. Pasterza diecezji do wygłoszenia referatu jeden z uczestników kursów pastersko-społecznych w Poznaniu (Ks. Roman Maliszewski) wykazuje konieczność zakładania po parafjach stowarzyszeń kulturalno-oświatowych. Z parafjalnych kół powstanie związek diecezjalny, z diecezjalnych zaś ogólno-krajowy z

siedzibą narazie w Poznaniu. Akcja kulturalno-oświatowa ma objąć przedewszystkiem robotników, młodzież i kobiety pracujące. Referent zaznacza, że pożądaną jest rzeczą zakładać stowarzyszenia robotników polskich tam, gdzie niema jeszcze zorganizowanych związków robotników chrześcijańskich. Odnośnie zaś do kobiet zakładanie kółek kobiet pracujących uważa u nas obecnie nie na czasie, a poleca natomiast organizowanie kółek włościjanek. Pożądaną też pracą byłoby, aby proboszczowie nie przyjmowali w stowarzyszeniach kulturalno - oświatowych godności prezesa, jeżeli to jest możliwe, nie przewodniczyli na zebraniach, choćby nawet byli ich patronami i nie prowadzili kasy kółek, ale tylko mieli ogólny nadzór i starali się wywierać jak najdodatniejszy wpływ. Referent w końcu bardzo gorąco zachęcał do zakładania przedewszystkiem kółek Katolickiej Młodzieży Męskiej po parafjach, co też po dłuższej dyskusji zadecydowano w miarę możności uskuteczniać jak najprędzej. Przyczem zaznaczono, że do młodzieży męskiej zaliczają się chłopcy od lat 14 do 20, a nawet do 22.

Na uruchomienie pracy kulturalno-oświatowej X. X. Dziekani uchwalili zbierać ofiary i przekazywać takowe Sekretarjatowi Diecezjalnemu.

4). **Drukarnia.** Referent Ks. Dziekan Rostafiński zdaje szczegółowe sprawozdanie ze sprawy nabycia drukarni diecezjalnej. Ponieważ na zapłacenie takowej brakuje 33,691 marek przeto X. X. Dziekani obiecują przed dniem 1 listopada r. b. zebrać wśród konfratrów akcje na pokrycie tego długu.

5). **Seminarjum Duchowne.** Regens Seminarjum Ks. Kanonik Szymański zdaje sprawozdanie z wydatków seminaryjnych za rok szkolny $19^{18}{}_{19}$ oraz przedstawia budżet na rok następny. Ponieważ na rok $19^{19}{}_{20}$ brakuje 153,546 koron, przeto Ks. Regens dziękując Wielebnemu Duchowieństwu za dotychczasową pomoc pod tym względem, prosi o nieodmawianie jej w przyszłości. X. X. Dziekani jaknajchętniej obiecują zająć się zbieraniem ofiar (20 hal. z duszy), aby Macierz Duchowną z której wszyscy wyszli, mogła przetrwać trudne czasy i wychowywać nadal jaknajliczniejszych pracowników Pańskich.

6). **Kasa wydawnictw teologicznych.** J. E. Pasterz Diecezji poleca gorąco X.X. Dziekanom, wpływać na konfratrów, aby którzy mogą, zapisywali się na członków zapoczątkowanej kasy wydawnictw dzieł teologicznych. Udziały w kwocie 200 marek najmniej należy przesyłać na ręce J. E. Ks. Biskupa płockiego. (patrz „Kronikę Diecezji Sandomierskiej“ za maj-czerwiec r. b., str. 74-75).

7). **Komisja finansowa.** Następnie Ks. Biskup komunikuje X. X. Dziekanom o ustanowieniu przy konsystorzu w myśl życzeń jednego z poprzednich zjazdów dziekańskich, komisji finansowej, obowiązkiem której będzie przyjmować pensję dla Duchowieństwa i takową rozsyłać, oraz wszelkie ofiary i należności składane przez księży z parafij. Za tę operację komisja finansowa będzie pobierać $1^{0}{}_{0}$ od wszelkich sum, przechodzących przez jej ręce, z wyjątkiem wpływów na akcje, prenumeratę i ofiar na cele pozadiecezjalne.

8). Nabożeństwa po kaplicach. J. E. Pasterz Diecezji nawiązując do smutnego faktu osiedlania się w Krasnej, parafji Mniów, jakiegoś odszczepieńca, podającego się za ks. Michała Fortunę z Ameryki, poleca X.X. Dziekanom zwracać baczną uwagą na dość liczne w niektórych parafjach kaplice, znajdujące się we wsiach położonych dalej od kościoła parafjalnego, aby przy nich nie ulokował się jaki ksiądz odstępca. W kaplicach pomienionych należałoby na życzenie ludności odprawiać nabożeństwa przynajmiej kilka razy do roku, przyczem potrzebna władza binowania będzie jaknajchętniej udzielana wszystkim, którzy się o nią zwrócą.

9). Nauczanie Katechizmu. J. E. Ks. Biskup Sufragan, wobec małego i to bardzo powierzchownego uświadomienia ludu naszego w rzeczach wiary podaje rozwadze X. X. Dziekanom projekt zakładania po parafjach bractw mających na celu nauczanie katechizmu, w ten sposób, że każdy z członków obowiązany byłby nauczyć dobrze zasad wiary kilku swoich towarzyszy. Ks. Biskup Sufragan prosił, aby X. X. Dziekani rozważyli tę rzecz na kongregacjach dekanalnych.

10). Sprawa organistów. Referent Ks. Prałat Stanisław Puławski zaznajamia obecnych z projektem załatwienia sprawy organistowskiej. Przedyskutowano szczegółowo wszystkie punkta. Praktycznych jednak wniosków nie uchwalono żadnych w obec tego, że najbliższy zjazd Najdostojszych X. X. Biskupów ma zająć się tą kwestją.

11). Pasterz Diecezji zapytuje X. X. Dziekanów, jak urządzić „iura stolae" dla księży delegowanych do innej parafji na wypadek choroby, lub z innego powodu? Po krótkiej dyskusji zadecydowano, że proboszcz ma wynagradzać przysłanego sobie pomocnika według ogólnych przepisów diecezjalnych, to znaczy w parafjach, gdzie jest jeden ksiądz, proboszcz pobiera dwie części, a wikarjuszowi delegowanemu daje jedną trzecią; w parafjach z wikarjatem dochody dzielą się w danym razie, jak w parafjach z dwoma wikarjuszami t. d. Co do stołu ksiądz delegowany jest na ogólnych prawach wikarjuszowskich.

11). Taksa za metryki. Wobec skargi jednego z wójtów, przysłanej kurji za pośrednictwem władz powiatowych, na zbytnią wysokość poborów za metryki, postanowiono za metryki na druku żądać po 2 korony, za pełne zaś odpisy aktów po 10 koron maximum. Stempel, o ile takowy potrzebny, ma opłacić strona, żądająca metryki.

13). Metryki przy wykazach kwartalnych. W myśl obowiązujących obecnie przepisów rządowych Księża Proboszczowie, utrzymujący księgi stanu cywilnego, obowiązani są wysyłać co kwartał do wójtów i burmistrzów po miastach jedynie wykazy urodzonych, zmarłych i zaślubionych. Wobec niejednokrotnych jednak próśb, żądań i nalegań ze strony gmin i magistratów, aby do wykazów dołączyć i metryki na drukach, postanowiono na przyszłość dołączać do wykazów kwartalnych rzeczone metryczki, o ile gminy i magistraty dostarczą potrzebną w tym celu ilość odpowiednich druczków. Księża Proboszczowie zawiadomią zawczasu gminy i magistraty o potrzebnej ilości pomienionych druczków.

14). Przy tej okazji J. E. Pasterz diecezji poleca, aby X. X. Proboszczowie nadsyłali **dokładne dane statystyczne** ze swoich parafji, dotyczące ilości parafjan, zwracając uwagę, że ścisłości tej wymaga ważność statystyki dla nauki.

15). Następnie wyjaśnia ważność **dokładnego spisania**, według szematów rozesłanych wszystkich **przedmiotów kościelnych**, lub parafialnych, jakie **zrabowane** zostały kiedykolwiek przez austryjaków od 1795 roku. (patrz „Kronika Diecezji Sandomierskiej" za lipiec rb. str. 95-96).

16). Blankiety i druki kancelaryjne. Ks. Dziekan Stanisław Rostafiński przedstawia do zatwierdzenia projekt wszelkich druczków, potrzebnych do kancelarji parafjalnej oraz komunikuje, że w najbliższym czasie drukarnia diecezjalna przygotuje odpowiednią ilość pomienionych druczków, blankietów i t. d. X. X. Dziekani oświadczają się za nabywaniem potrzebnych blankietów i druków tylko z drukarni diecezjalnej.

17). Kolportaż książek. J. E. Ks. Biskup Sufragan bardzo gorąco podnosi sprawę zajęcia się kolportażem książek. W obec wielkiej doniosłości w dzisiejszych czasach czytania dobrych książek i pism, księża proboszczowie, jeżeli sami nie mogą się tem zająć, wskażą przynajmniej sklep w swojej parafji, zgromadzenie, albo jaką osobę pewną, któreby mogły rozprzedawać nadsyłane przez sekretarjat książki i pisma za pewnem wynagrodzeniem nawet, i po nowe się zwracać.

18). Tercjarstwo. Na skutek wniosku J. E. Ks. Biskupa Sufragana X. X. Dziekani proszą o uregulowanie tercjarstwa w diecezji. W tym celu Władza Diecezjalna w ciągu 2 miesięcy porozumie się z Ojcem Prowincjałem Braci Mniejszych, aby wydelegował jednego z Zakonników do objechania diecezji Sandomierskiej. X. X. Dziekani w ciągu tychże 2 miesięcy zbiorą wiadomości, w których parafjach potrzeba pomienionego uregulowania i zakomunikują to Kurji Diecezjalnej.

19). W końcu na zapytanie jednego z X. X. Dziekanów J. E. Pasterz diecezji wyjaśnia, że wszyscy księża obowiązani są opracować na piśmie rozesłany „Casus" (patrz Kronika Diec. Sand. za maj - czerwiec, str. 73-74) i przesłać na ręce odnośnych X. X. Dziekanów. Poruszony temat na konferencji dekanalnej ma być przedyskutowany, poczem jedno z opracowań, uznane za najlepsze, należy przysłać do Kurji Diecezjalnej.

Biskup Sandomierski.

Dnia 4. IX. 1919

№ 2225

Wnioski uchwalone na zjeździe Ks. Ks. Dziekanów dnia 10 i 11 lipca rb., a zawarte w powyższem sprawozdaniu w punktach 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 16, 17, 18, 19, niniejszem zatwierdzam i polecam do wykonania.

† *MARYAN BISKUP.*

Rozporządzenia i Zawiadomienia Władzy Diecezjalnej

K. D. S.
Dnia 6. IX. 1919
№ 2226

I. Nuncjatura w Warszawie.

Kurja komunikuje Wielebnemu Duchowieństwu, że J. E. Monsignor Ratti, dotychczasowy Wizytator Apolstolski w Polsce, zawiadomił Pasterza diecezji naszej pismem z dnia 25 lipca r. b., że mianowany został przez Ojca Świętego Nuncjuszem Apostolskim w Polsce i podniesiony do godności arcybiskupa Lepantu.

Zwiastując o tej łasce Ojca św. Msgr. Ratti prosi jednocześnie o modlitwę do Boga tak wiernych jak i Duchowieństwo. Ad multos plurimos annos!

II. Poselstwo Polskie przy Watykanie

Jednocześnie prawie Ministerstwo Spraw Zagranicznych zakomunikowało Jego Ekscelencji Ks. Biskupowi o mianowaniu przez Rząd Polski swego przedstawiciela przy Stolicy Świętej w charakterze posła nadzwyczajnego i ministra pełnomocnego. Stanowisko to objął p. Józef Wierusz Kowalski, dotychczasowy profesor uniwersytetu katolickiego we Fryburgu w Szwajcarji. Obecnie poselstwo Polskie przy Watykanie podniesione zostało do klasy pierwszej, p. Wierusz Kowalski jest zatem pełnym ambasadorem.

III. W sprawie dyspensy od czasu wdowiego.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych za № 36910 z dn. 5 maja rb. wydało następujący okólnik do wszystkich pp. powiatowych komisarzy Rządowych:

Do wiadomości Ministerstwa Spraw Wewnętrznych doszedł fakt, że jeden z pp. Komisarzy Rządowych udzielił we własnym zakresie działania dyspensy od czasu wdowiego w celu powtórnego zamążpójścia. Celem wykluczenia na przyszłość takich faktów, których ścisła ocena musiałaby za sobą pociągnąć odpowiedzialność w myśl art. 636 kodeksu karnego, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych zwraca uwagę wszystkich pp. powiatowym Komisarzom Rządowym, że:

1. Prawo o małżeństwie z r. 1836 nie doznało dotąd żadnej zmiany,

2. Że w myśl postanowień tego prawa udzielanie w mowie będących dyspens zastrzeżone jest wyłącznie Naczelnej Władzy Państwowej.

Biorąc powyższe pod uwagę, Kurja Diecezjalna poleca niniejszem Wielebnemu Duchowieństwu trzymać się ściśle prawa określającego czas (to jest 10 miesięcy), w jakim wdowa lub rozwódka może wstąpić w nowe powtórne związki małżeńskie, i interesantów nie odsyłać po dyspensę do Kurji, lecz do Naczelnej Władzy Pantwowej.

IV. W sprawie opłaty stemplowej na metrykach.

Kurja Diecezjalna komunikuje Wielebnemu Duchowieństwu, że na zasadzie dekretu z dnia 7 lutego rb. wszystkie wypisy metryczne z aktów stanu cywilnego urodzonych, zmarłych i ślubnych podlegają opłacie stemplowej po 4 marki lub 7 koron od arkusza. Można zatem umieszczać kilka metryk na jednym arkuszu i za jedną opłatą.

Wolne są od opłaty stemplowej wypisy metryczne brane:

1. W sprawach służby wojskowej, o posady w urzędach państwowych, wyborów do Sejmu lub do ciał reprezentacyjnych państwowych, na żądanie władz sądowych, oświatowych, i innych władz rządowych w sprawach publicznych i w sprawach dotyczących osób, które pozostają lub pozostawały w służbie państwowej lub związków samorządnych oraz członków rodzin tych osób w stosunkach służbowych, w sprawach należących do Ministerstwa pracy i Opieki społecznej oraz urzędów jemu podwładnych; w sprawach osób dotkniętych klęską żywiołową przy podaniach o zapomogi, lub ulgi.

2, Wydawane państwu polskiemu, związkom samorządnym, kościołom, fundacjom, zakładom i zrzeszeniom za cel mającym wyłącznie działalność dobroczynną, albo naukową, kulturalną, lub religijną;

3. do szkół wszelkiego rodzaju.

Jeżeli wypis wolny jest od opłaty, urzędnik stanu cywilnego zaznaczyć winien na metryce przed swoim podpisem, że wypis wolny jest od opłaty stemplowej, jako podawany do jednej z powyższych instytucyj, którą wymienić należy.

V. W jakim języku należy wydawać wypisy metryczne.

Ministerstwo W. K. i O. P. przysłało do Kurji Diecezjalnej odezwę z dnia 22 lipca rb. № 8255/2953 następującej treści:

Niektóre Urzędy Stanu Cywilnego przy wydawaniu wypisów aktów udzielają tylko tłomaczenie na język polski z pominięciem tekstu rosyjskiego, gdy w tym języku akt był sporządzony; tego rodzaju wypis nie ma znaczenia wobec sądów, hipotek i innych urzędów, którym przedstawić trzeba dokument autentyczny; naraża to interesantów na stratę czasu i próżne koszty. Urzędnik Stanu Cywilnego winien wydawać ścisłe odpisy w tym języku, w którym oryginał był napisany, przyczem może być dołączone, samego zaś przekładu bez tekstu oryginalnego wydawać nie należy.

Komunikując o powyższem, Kurja Diecezjalna poleca Wielebnemu Duchowieństwu stosować się do tego w praktyce.

VI. Składki dla polskich ofiar wojny w Galicji Wschodniej.

Wydział wykonawczy Lwowskiego Biskupiego Komitetu. Ratunkowego K. B. K. zwrócił się do J. E. Pasterza diecezji z gorącą prośbą o polecenie zbierania ofiar na nieszczęsnych polaków, zniszczonych ostatnimi

wypadkami wojennymi w Galicji wschodniej, dodając, że za każdy choćby najdrobniejszy datek będzie serdecznie wdzięczny, a lud w modlitwach pamiętać będzie o swych Dobrodziejach, którzy mu w tej ciężkiej niedoli narodowej podali bratnią pomocną dłoń.

Położenie bowiem ludności polskiej w Galicji wschodniej jest tak ciężkie, że sama akcja rządowa nie wystarczy. Zechce Wielebne Duchowieństwo, z polecenią Pasterza, zająć się powyższą sprawą i zachęcać wiernych do spieszenia z pomocą. Kurja zaznacza, że chętnie będą widziane nie tylko datki pieniężne, lecz i dary w naturze, jak zboże, ubranie, bielizna, obuwie i t. d. Pozatem bardzo potzebną jest bielizna kościelna, którą prawie wszędzie wojska i bandy ruskie pokradły w rzymsko - katolickich kościołach i kaplicach.

Przy wysyłce darów należv dopilnować, aby na fraktach koniecznie dopisane było: „Dobrowolne dary dla biednej ludności Lwowa i Galicji wschodniej—w myśl rozporządzenia Ministerstwa kolei, przewóz bezpłatny". To zaświadczenie ma podpisać miejscowa władza i urząd stacyjny. Listy przewozowe należy adresować: „Lwowski Biskupi komitet ratunkowy" K. B. K., ul. Zygmuntowska 4".

VII. Nowe prefacje.

Kurja Diecezjalna komunikuje niniejszem, że w dniu 9 kwietnia rb. wydane zostały przez św. Kongregację Obrzędów dwie nowe prefacje zaaprobowane przez Ojca św., mianowicie: 1) o św. Józefie, 2) żałobna, obowiązująca we mszach św. odprawianych za dusze zmarłych w czarnym kolorze. Drukarnia diecezjalna przygotowała odpowiednią ilość owych prefacji i roześle je X. X. Dziekanom dla rozsprzedania poszczególnym kościołom.

VIII. Kielich odebrany handlarce.

Policja Sandomierska odebrała pewnej żydówce handlarce kielich pochodzący zapewne z kradzieży w jakimś kościele, Kielich ów srebrny pozłacany, średniej wielkości, bez żadnego napisu, przy wyrytej próbie ma tylko wyryte „vernerisa", w zupełnie dobrym stanie jest obecnie w Kurji, gdzie może być przez zainteresowanych oglądany.

IX. Częstochowski okręg konserwatorski.

P. Jerzy Remer, Konserwater Okręgowy Częstochowski zawiadomił Kurję Diecezjalną pod datą 16 czerwca rb. za № 31 o utworzeniu przez Ministerstwo Sztuki i Kultury Konserwatorskiego Okręgu Częstochowskiego obejmującego między innemi i część Diecezji Sandomierskiej, mianowicie parafje wchodzące w skład guberni kieleckiej i o powołaniu siebie na to stanowisko. **Komunikując o powyższym fakcie bardzo doniosłym ze względu na liczne i bardzo cenne zabytki sztuki kościelnej, jakie znajdują się w pomienionej okolicy naszej diecezji, Kurja jednocześnie poleca Wielebne**mu Duchowieństwu zwracać się we wszystkich sprawach, dotyczących zabytków do rzeczonego Pana Konserwatora stosownie do podanych w ymże numerze Kroniki przepisów prawnych,

X. Msze Gregorjańskie.

Wobec tego, że niektórzy z Wielebnego Duchowieństwa przysyłają do Kurji razem z innemi intencjami mszalnemi i msze św. gregorjańskie, Kurja przypomina niniejszem iż, w myśl odpowiedzi, otrzymanej od J. E. Mgra Ratti'ego pod datą 15 czerwca rb., kto z kapłanów msze św. gregarjańskie przyjmie, ma się postarać również o ich odprawienie w całości czy to osobiście czy też przez upewnionego ad hoc confratra. Do Kurji mszy św. gregorjańskich przysyłać nie należy. (Patrz Kronika Diecezji Sandom. za marzec - kwiecień br., str. 54-55).

XI. Polecenie pisma „Przewodnik Społeczny".

Kurja Diecezjalna zaleca niniejszem wydawane obecnie, w myśl uchwały Zjazdu Sekretarzy jeneralnych całej Polski, odbytego na zakończenie kursu społecznego w Poznaniu w maju rb. pismo miesięczne „Przewodnik społeczny", które ma służyć wszystkim ludziom dobrej woli, przedewszystkiem jednak księżom w ich usiłowaniach pracy społecznej, opartej na zasadach Chrystusowych. „Przewodnik społeczny" ma zwracać głównie uwagę na udzielanie praktycznych wskazówek niezbędnych przy tworzeniu i rozwijaniu wszelkich organizacyj, oraz na podawanie odpowiednio przygotowanych wykładów, koniecznych na zebraniach w naszych stowarzyszeniach. Jednocześnie „Przewodnik społeczny" będzie organem urzędowym Stowarzyszeń, Związków i Zjednoczeń robotników polskich, kobiet pracujących i młodzieży zarobkującej. „Przewodnik społeczny" wychodzi w Poznaniu, ul. św. Marcina 69.

XII. W sprawie korespodencji z Kurją Diecezjalną

Niektórzy z kapłanów w jednej korespodancji, skierowanej do Kurji, umieszczają nieraz kilka zupełnie różnorodnych spraw, które w osobnych aktach Kurji należałoby przechowywać. Wytwarza się z tego powodu nieporządek w archiwum. Kurja przypomina Wielebnemu Duchowieństwu wydane w swoim czasie rozporządzenie pod tym względem, aby w przyszłości każdą sprawę bezwzględnie przysyłało do Kurji na oddzielnym papierze, choćby małego formatu.

XIII. Uroczystość bł. Wincentego Kadłubka w Sandomierzu.

Ponieważ wielu pątników w latach ubiegłych przybywało na odpust św. Wincentego do katedry w niewłaściwą niedzielę, a więc, albo poprzedzającą, albo też w następną, przeto Kurja diecezjalna na prośbę Kapituły katedralnej komunikuje Wielebnemu Duchowieństwu, że odpust bł. Wincentego Kadłubka wypada w tym roku w kościele katedralnym w Sandomierzu w niedzielę, przypadającą 12 października. Na ten dzień więc zechcą WWXX. Proboszczowie skierowywać do Katedry swoich parafjan.

XIV. Stare fotografje.

Niektórzy z kapłanów posiadają stare fotografje zmarłych księży, którzy byli członkami Kapituły katedralnejnej, a nawet może przed utworzeniem diecezji naszej, kolegjaty Sandomierskiej, lub położyli zasługi dla diecezji. Zechcą na prośbę Kapituły katedralnej, przysyłać takowe z odpowiednimi napisami kogo przedstawiają, do Kurji Diecezjalnej.

XV. Otwarcie Uniwersytetu Warszawskiego.

Kurja komunikuje Wielebnemu Duchowieństwu, że Dziekan Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Warszawskiego powiadomił Władzę Diecezjalną o nieodwołalnem postanowieniu Senatu Uniwersyteckiego, aby rozpocząć wykłady od dnia 1 października rb.

Radca Kurji: *Kanonik Ks. J. Kawiński.*

Kanclerz: *Ks. A. Glibowski.*

KRONIKA.

1. CZYNNOŚCI J. E. PASTERZA DIECEZJI.

Dnia 6 lipca rb. J. E. Pasterz diecezji wyświęcił na djakona w kaplicy seminaryjskiej subdjakona Jana Zieję.

Dn. 12 lipca rb. Pasterz pojechał z wizytą pasterską do Kunowa, gdzie był na zakończeniu ośmiodniowych misji parafjalnych, a następnie udzielił w miejscowym kościel djakonowi Janowi Zieji święceń kapłańskich, licznym rzeszom zaś wiernych Sakramentu Bierzmowania.

Dnia 22 sierpnia rb. Ks. Biskup udał się, na zaproszenie Prymasa J. E. Ks. Arcybiskupa Gnieźnieńsko - Poznańskiego na zjazd X. X. Biskupów do Gniezna.

2. OTWARCIE ROKU SZKOLNEGO W SEMINARJUM DUCHOWNEM.

Odbyło się w sobotę 30 sierpnia, rozpoczęte uroczystą mszą świętą, którą celebrował pod nieobecność Pasterza J. E. Ks. Biskup Sufragan. Przyjęto w roku bieżącym do Seminarjum Duchownego 24 kandydatów, tak, że obecnie Seminarjum liczy 104 alumnów

3. NOMINACJE I TRANZLOKATY.

Dotychczasowy Kanclerz Kurji Diecezjalnej Kanonik katedralny *ks. Józef Kawiński* mianowany został Rzeczywistym Radcą Kurji i Wice - Officjałem Sądu Biskupiego, kanclerzem zaś został wice-kanclerz Ks. Kanonik *Andrzej Glibowski.* Radca Kurji Ks. kanonik *Stanisław Rostafiński* został Referentem Kurji do spraw szkolnych. *Ks. Ludwik Brydacki* zaś, Wikarjusz katedralny mianowany został Notarjuszem Kurji.

Tranzlokowani zostali proboszczowie. *Ks. Adam Adamczyk* z Sienna na stanowisko dziekana i proboszcza w Iłży; *ks. Teofil Zdziebłowski* z Pawłowa na stanowisko dziekana dekanatu soleckiego i proboszcza w Siennie; *ks. kanonik Bolesław Sztobryn* z Wierzbnika do Odrowąża; *ks. Ludwik Kostecki* ze Skrzynna do Wiśniowy; *ks. Aleksander Pawiński* z Jasionny do Skrzynna; *ks. Marjan Dębowski* z Bliżyna do Wyśmierzyc; *ks. Hieronim Cieślakowski z Jedlińska* do Gór Wysokich; *ks. Franciszek Góralski* z Mniszka na stanowisko dziekana i proboszcza w Jedlińsku; *ks. Marcin Zarębowicz* z Grabowa do Odechowa; *ks Władysław Kucharczak* z Grabowca do Grabowa.

Mianowani proboszczami. *Ks. Telesfor Kopydłowski* w Petrykozach; *ks. Eugieniusz Jeziorowski* filjalista z Zemborzyna w Tymienicy; *ks. Roman Adamski* wikarjusz par. Szewna —w Dębnie; *ks. Stanisław Kowalczewski,* wikarjusz kościoła farnego w Radomiu, — w Jasionnie; *ks. Stanisław Gruszka,* wikarjusz par. Połaniec,—w nowoerygowanej parafji Krasna; *ks. Stanisław Zbroja,* dotychczasowy wikarjusz w Zwoleniu, został mianowany filjalistą w Bliżynie; *ks. Jan Słowikowski,* wikarjusz par. Sienno,—otrzymał filję parafialną Zemborzyn; *ks. Feliks Horodyski* został mianowany prefektem progimnazjum w Przysusze z pozostawieniem na stanowisku proboszcza; *ks Roman Kacperski,* dotychczasowy prefekt w Przysusze przeniesiony na prefekta do Kozienic. *Ks. Michał Karcz* wikarjusz par. Chlewiska, mianowany prefektem w Bodzentynie.

Tranzlokowani wikarjusze. *Ks. Stanisław Knapik* ze Słupi Nowej do Połańca; *ks. Franciszek Runo* z Kozienic do Chlewisk; *ks. Stanisław Bryński*—z Bałtowa doZwolenia

Mianowani wikarjuszami neoprezbyterzy. *Ks. Franciszek Sędys* w Przysusze; *ks. Jan Budziński* we Klwowie.

Ks. Aleksy Bińczak pozostaje na stanowisku proboszcza w Pilczycy; *ks.Jan Bodaszek* zaś pozostaje proboszczem w Przytyku; *ks. Karol Majewski* zwolniony z diecezji na własną prośbę, przeniósł się do diecezji Kujawsko-Kaliskiej.

Podział prawa na egzamina wikarjuszowskie:

I. Normae generales. De personis. (can. 1—725).
II. De Sacramentis. De locis et temporibus sacris.
De cultu divino. De magisterio ecclesiastico.
De beneficiis. De bonis Ecclesiae temporalibus (can. 726—1551).
III. De processibus (can. 1552—1998). De modo procedendi in nonnullis negotiis can. 2142—2194).
De delictis et poenis (2195—2414).

OGŁOSZENIA.

DIECEZJALNY ZAKŁAD GRAF.-DRUK. w SANDOMIERZU.